

Den Haag, 11 juni 2015

Aan : Minister van Economische Zaken H.G.J. Kamp
cc: De Vaste Kamercommissie voor Economische Zaken en ACM

Contact : Sijas Akkerman (N&M): 06-53640455, s.akkerman@natuurenmilieu.nl
Suzan van der Meij (MVO Platform): 06 1227 1726, s.vandermeij@mvoplatform.nl
Erik te Brake (VNO-NCW): 06 46 27 19 63, brake@vnoncw.nl-mkb.nl
Maurits Hekking (De Groene Zaak): 06 4611 9723, maurits.hekking@degroenezaak.com
Shirley Justice (MVO Nederland): 06 52689430, s.justice@mvonederland.nl

Oproep: Meer ruimte voor duurzaamheidsafspraken

Excellentie,

Recente uitspraken van de ACM laten zien dat er onvoldoende ruimte wordt geboden voor duurzaamheidsafspraken, zoals bij de sluiting van kolencentrales in het energieakkoord, herkomsttransparantie in de steenkoolketen, en de “kip van morgen”. Samenwerking tussen bedrijven kan gezien worden als concurrentiebeperkend en daarmee onder het kartelverbod vallen. Dat is terecht indien het belang van burgers of andere bedrijven hierdoor geschaad wordt. Echter, wanneer bedrijven samenwerken met het doel om te komen tot echte en breed gedragen verduurzaming moeten het Europees en nationaal verankerde mededingingsrecht en de toepassing daarvan voldoende ruimte bieden. Er staat nu een rem op het maken van duurzaamheidsafspraken en Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) die ook in het belang zijn van burgers en andere bedrijven. Bovendien leiden de uitspraken van de ACM tot veel onzekerheid voor bedrijven, die daarom terughoudend zijn geworden. Een brede coalitie van bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties roept daarom de Nederlandse overheid op om de belemmeringen zo snel mogelijk weg te nemen. Samenwerking tussen bedrijven voor duurzaamheid is immers essentieel in de transitie naar een duurzame economie.

Knelpunten voor samenwerking en verduurzaming

Bedrijven zetten stappen om duurzamer te produceren, hun keten op orde te brengen en meer te communiceren over de totstandkoming van hun producten. Om duurzaamheidsambities te realiseren moeten en willen bedrijven samenwerken binnen de sector, in de keten en met stakeholders. Ook om te voldoen aan MVO-normen zoals de OESO-richtlijnen, ILO-afspraken en de UN Guiding Principles is samenwerking noodzakelijk, bijvoorbeeld bij het aanpakken van risico's in de keten. De Nederlandse overheid stimuleert die samenwerking zowel in beleid als door het faciliteren van initiatieven als het Initiatief Duurzame Handel, netwerken binnen MVO Nederland, Green Deals, het Energieakkoord voor Duurzame Groei en de IMVO sector-convenanten.

Deze samenwerking past echter niet altijd in het bestaande juridische kader. Afspraken tussen bedrijven vallen onder het kartelverbod indien ze de concurrentie beperken en consumenten of bedrijven benadelen. Artikel 101 lid 3 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en het daarvan afgeleide artikel 6 lid 3 van de Mededingingswet geven echter een uitzondering op het kartelverbod indien is voldaan aan vier (cumulatieve) voorwaarden.¹ Deze zijn door u nader toegelicht in de Beleidsregel mededinging en duurzaamheid. Uit de recente uitspraken van de ACM blijkt dat dit niet heeft geleid tot de gewenste duidelijkheid en de noodzakelijke bewegingsruimte. Integendeel, bedrijven worden juist terughoudender bij het maken van afspraken ter bevordering van duurzaamheid.

Het is bijvoorbeeld onduidelijk of toekomstige baten en vermeden lasten op de langere termijn mogen worden meegenomen. Volgens de beleidsregel kan dat, maar de ACM neemt dat niet expliciet mee in zijn beoordelingen. Datzelfde geldt voor baten en vermeden lasten in andere landen; in hoeverre kunnen bedrijven afspraken maken over het voorkomen van kinderarbeid of een leefbaar loon in derde wereld landen? Het is onduidelijk of “de verbetering van de productie of distributie” nu gezien moet worden vanuit het perspectief van de maatschappij of de consument. Duurzaamheidsafspraken kunnen negatieve maatschappelijke effecten voorkomen, of positieve baten hebben voor burgers en maatschappij, die niet per sé de consument zelf raken. Deze worden nu niet volledig meegenomen, omdat de ACM vooral toetst op de betalingsbereidheid van de consument. Bovendien zou een lage betalingsbereidheid tot de conclusie leiden dat de consument onvoldoende profiteert van de afspraken (criterium 1 en 2), en een hoge betalingsbereidheid leiden tot de conclusie dat afspraken niet noodzakelijk zijn omdat de markt het wel oppakt (criterium 3). De methodiek lijkt dus te kunnen leiden tot maar één conclusie; geen vrijstelling op het kartelverbod.

¹ De vier voorwaarden zijn: 1) verbetering van de productie of distributie, 2) een billijk aandeel van de voordelen naar de gebruiker, 3) afspraken zijn noodzakelijk en proportioneel, 4) er is voldoende restconcurrentie.

Oproep

De ondertekenaars maken zich zorgen over deze rem op duurzaamheidsafspraken. Wij doen een dringend beroep op u om deze belemmering op te heffen. Mededingingsregels en goede toepassing daarvan zijn noodzakelijk om oneerlijke concurrentie te voorkomen, maar om duurzaamheidsafspraken voldoende ruimte te geven is een fundamentele herbezinning nodig. Daarnaast moeten op de korte termijn stappen worden gezet om samenwerkingsafspraken voor duurzaamheid en MVO voldoende ruimte te bieden.

Wij doen daarom met klem de volgende oproep:

1. Benut de ruimte die huidige wetgeving biedt

Maatschappelijke belangen en duurzaamheidsaspecten dienen een nadrukkelijke plaats te hebben in het afwegingskader van de ACM. Dit betekent dat niet-monetaire aspecten, effecten op lange termijn, of elders in de wereld moeten worden meegewogen. De genoemde wettelijke uitzonderingsvoorwaarden geven hiervoor ook ruimte. Wij verzoeken daarom om op korte termijn in samenspraak met experts uit bedrijfsleven, wetenschap, maatschappelijke organisaties, ACM en Europese Commissie een diepgaande analyse uit te voeren naar de ruimte die er is. Pas vervolgens de Beleidsregel mededinging en duurzaamheid en de gehanteerde beoordelingsmethodiek van de ACM zodanig aan, dat binnen het huidige wettelijke kader maximale ruimte wordt geboden aan duurzaamheidsafspraken en MVO.

2. Neem onduidelijkheid weg voor ondernemers met duurzaamheidsinitiatieven

Geef meer duidelijkheid vóóraf over wat wel en niet kan. Stel daarbij het faciliteren van duurzaamheid en MVO voorop, op basis van de uitkomsten van punt 1. De ACM zou desgevraagd verplicht een zienswijze moeten geven bij voorgenomen duurzaamheidsafspraken tussen ondernemers (en daartoe qua capaciteit in staat worden gesteld). Daarnaast zou een handleiding gemaakt kunnen worden op basis van beleidsdocumenten en analyses van de ACM, die duidelijk en met concrete voorbeelden aangeeft hoe samenwerking wel mogelijk is en wat echt verboden is.

3. Start fundamenteel debat over Europese wetgeving

Start een fundamentele discussie binnen de EU over de belemmeringen van mededingingswetgeving voor verduurzaming van de economie. Een zorgvuldige en diepgaande analyse is gewenst, waarbij niet alleen mededingingsjuristen, maar ook expertise op het gebied van duurzaamheid en MVO wordt betrokken. Het Nederlandse voorzitterschap van de EU in 2016 moet hiervoor benut worden. In aanvulling daarop moet de problematiek in andere internationale fora geagendeerd worden, zoals de OESO. Onderzoek daarbij ook de mogelijkheid van experimenteeruimte om meer inzicht te krijgen in de maatschappelijke en economische effecten van duurzaamheidsafspraken, ook voor de consument.

Wij verzoeken u met een inhoudelijke reactie te komen op bovenstaande punten. Indien gewenst geven we graag een nadere toelichting.

Gelet op het geplande algemeen overleg op 18 juni a.s. over marktwerking en mededinging, sturen we een kopie van deze brief naar leden van de Vaste commissie voor Economische Zaken van de Tweede Kamer, en naar de ACM.

Hoogachtend,

Willem Lageweg

Directeur MVO
Nederland

Marga Hoek

Directeur
De Groene
Zaak

Hans de Boer

Voorzitter VNO-
NCW

Michaël van
Straalen

Voorzitter
MKB-
Nederland

Tjerk Wagenaar

Directeur
Natuur & Milieu

Suzan van der Meij

Coördinator
MVO Platform

Dirk-Jan
Verdonk

Voorzitter
Dierencoalitie

Thijs Cuijpers

Directeur
LTO Nederland

Joost
Oorthuizen

Directeur
IDH

Joris Hogenboom

De Natuur en
Milieufederaties

Jelle de Jong

Directeur
IVN Nederland

Frank Dales

Directeur
Dierenbescherming